

ЧАС КРИЗИ. ПЕРЕХІД ІЗ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В ОСНОВНУ

Каца А.І.,

заступник директорша школи з НВП

12.11.2013 відбулося засідання педагогічної ради школи з проблеми адаптації учнів 5-х класів.

Мета:

- актуалізація проблеми адаптації п'ятикласників до нових умов навчання;
- аналіз труднощів, що виникають під час адаптації;
- колегіальний пошук шляхів, які допомогли б уникнути серйозних проблем із навчанням і вихованням під час переходу в основну школу;
- активізація творчих здібностей усіх учнів, розвиток творчого потенціалу кожного вчителя

Закінчилася початкова школа. Нам здається, що основні труднощі звикання до школи позаду, що закінчилися ці нескінченні строчки паличок та гачків і т.д. Дитина, нарешті, перестала забувати класти щоденник в портфель, навчилася добре читати. Не спокійтесь, труднощі для вас, як для педагогів, тільки починаються.

У суспільстві дуже активно обговорюється проблема вступу в перший клас, малюків готують до школи ще в дитячому садку. А ось про перехід до основної школи (так називаються класи з п'ятого по дев'ятий) говорилось мало, хоча це теж дуже важливий перехідний період в житті учня. І на цьому складному етапі дуже потрібна допомога і підтримка не тільки маленьким «п'ятачкам», але і їх батькам, а також педагогам, які хвилюються не менше своїх нових учнів.

Кожний педагог підтвердить, що початок п'ятого класу - складний період не тільки для дитини, але і для вчителів, і для батьків. Складностей багато, і пов'язані вони не тільки з навчальним процесом, але і з організацією життя в школі. І хоча кожна школа - складний і своєрідний «організм», але багато проблем, випробовувані п'ятикласниками, схожі. Так, у більшості випадків, самі п'ятикласники вказують, що в школі стало складніше, тому що:

- ✓ дуже багато різних учителів (і їх треба запам'ятати);
- ✓ незвичний розклад (новий режим);
- ✓ багато нових кабінетів, що невідомо як розташований
- ✓ нові діти в класі (або я сам у новому класі);
- ✓ новий класний керівник;
- ✓ середній школі ми самі маленькі, а в початковій були вже великими;

Для п'ятикласника першого вересня найчастіше нове усе: і будинок школи, і діти в класі, і вчителі, і навіть навчання інше - предметне. Виникає ситуація нової системи освіти. Цікаво, але тривожно, хочеться бути активним, розумним і незалежним, а важко; хочеться бути потрібним і успішним у групі своїх однокласників, щоб кожен новий вчитель оцінив і побачив усе найкраще, що є в мені, адже я не гірше інших.

Звичайно, є діти, що легко і вільно вписуються в шкільну систему вимог, норм і соціальних відносин, але більшість учнів 5-х класів, як показали результати діагностики, піддана дезадаптації. Тобто дитина стає неуважною, менш відповідальною, тривожною, гірше учиться в порівнянні з початковою школою.

Ускладнюється сам навчальний процес, продуктивність роботи знижується, зі своїм високим рівнем тривожності дитина неадекватна в сприйнятті відносин з новими однокласниками і невідомими вчителями, з'являється почуття непевності.

Успішність адаптації молодшого підлітка в більшому ступені залежить не тільки від інтелектуальної готовності, але і від:

- ✓ його здатності до встановлення міжособистісних відносин з педагогами;
- ✓ навичок орієнтації в просторі школи;
- ✓ навичок гідного поведження зі своїми новими однокласниками й уміння спілкуватися з ними, дружити;
- ✓ здатності приймати і дотримувати класних і шкільних правил життя;
- ✓ ставлення до себе і позитивного відношення до шкільного світу.

Важливо також, наскільки психологічні якості дітей, їхні уміння й особливості відповідають вимогам конкретного вчителя в зв'язку з особливостями предметного навчання.

Викладачі також, у свою чергу, потребують психологічної підтримки. Їм важко відразу запам'ятати всіх учнів в умовах великої школи і швидко впізнати дітей, щоб успішніше організувати навчання і спілкування, переключитися з психологічних особливостей випускників школи 17 - літнього віку на можливості дітей 10-11 років.

Адаптаційний період в житті п'ятикласників, які переходять із початкової школи до основної справедливо вважають кризовим. Багаторічні спостереження свідчать про те, що цей перехід неминуче пов'язаний зі зниженням успішності, подеколи лише тимчасовим. Учню, який звик до певних порядків початкової школи, необхідний час, аби пристосуватися до нового стилю й темпу життя. *Чи можна уникнути серйозних проблем із навчанням під час переходу в основну школу?* Досвід підтверджує, що можна. Проте для

цього необхідно врахувати всі чинники, що впливають на якість навчання в п'ятому класі.

Пам'ятка батькам п'ятикласника

1. У п'ятому класі зріс обсяг основних предметів, збільшилася кількість уроків, тому необхідно більше часу для підготовки до них.

2. У Ваших дітей проблемний (переломний) період, тому будьте особливо спостережливими, уважними, терплячими, небайдужими.

3. Програми містять більше теоретичного матеріалу, тому слід привчити дітей завчати окремі правила з математики, української мови, географії тощо.

4. Забезпечте вдале поєднання відпочинку, фізичної праці та роботи над уроками своїм дітям.

5. Уважно стежте за рівнем виразного читання дітей. Хай удома виразно читають усі тексти, задані з різних предметів.

6. Дбайте про те, щоб дитина навчалася бути охайною в усьому, бережливою в ставленні до підручників.

7. Дбайте про всебічний розвиток дитини.

8. Стежте за порадами вчителів, записаними в щоденниках і робочих зошитах.

9. Ніколи не поспішайте з висновками ні про дитину, ні про вчителя — прийдіть у школу, поспілкуйтеся з учителем.

10. *Пам'ятайте*, що клас, де навчається Ваша дитина, — це згуртований колектив дітей, батьків, учителів. Що дружнішим, цілеспрямованішим буде цей колектив, то в кращій атмосфері зростатимуть діти. Це залежить від кожного й від Вас також.

11. *Не забувайте*: дитину не слід карати за невміння, слід терпляче вчити, підказувати, радити, допомагати, підтримувати.

12. Керуйтеся у спілкуванні з дитиною найдієвішим засобом виховання — прикладом.

13. Умійте ставити себе на місце дитини.

14. *Пам'ятайте*: праця, зокрема навчальна, не завдає шкоди вихованню дитини, бездіяльність — перший її ворог.

15. Намагайтеся придбати в сімейну бібліотеку різноманітні словники та довідкову літературу; заведіть дітей у бібліотеку, читальний зал не силою, а привчайте до щоденного читання художніх книжок.

Більшість порад учителі можуть використати у власній роботі з п'ятикласниками (*плакат може використати класний керівник п'ятого класу на батьківських зборах*).

Класним керівникам п'ятих класів:

1.Звернути особливу увагу на таких учнів, яких не сприймає більшість класів. Це діти, що не можуть реалізувати себе в класному колективі, через невпевненість у своїх силах або через невміння використовувати свої можливості.

2.Обходити гострі кути, будувати співробітництво на основі доброзичливості й довіри, щоб гальмувати порушення й не ускладнювати стосунки з учнями, котрі мають високі показники нервового порушення: емоційно-нестійкі, агресивні, збуджені, вразливі.

3.Давати велику кількість нової інформації, додаткове навантаження, вести діалог з учнями підвищеного емоційного тону, швидким переключенням уваги.

4.Особливу увагу приділяти учням, які швидко стомлюються, втрачають здатність продуктивно працювати.

5.Провести індивідуальні бесіди з учнями, котрі показали низький рівень психофізичної адаптації до навчання в середній ланці, а також з їхніми батьками з питань режиму дня, харчування та відпочинку.

6.Приділяти значну увагу учням з низьким рівнем емоційної адаптації. Провести індивідуальні бесіди з ними для виявлення причин незадовільних взаємин у класному колективі, в родині, з друзями

Учителям-предметникам:

1. Під час проведення навчальних занять у п'ятому класі вдосконалювати форми та методи роботи, здійснювати індивідуальний підхід до учнів, у яких виникають труднощі в період адаптаційного процесу.

2. Взяти під чіткий контроль роботу з учнями високого рівня навченості (за результатами 4-х класів) для недопущення зниження якості навчання

3. Відвідувати уроки, позакласні заходи у випускних класах початкової школи.

Учителям початкових класів:

1. Створити інформаційне поле, оформити паспорт випускних класів початкової школи.

2. Провести засідання інструктивно-методичної наради з педагогами основної школи для ознайомлення їх з навчальним планом, навчальними програмами, навчальними посібниками для початкової школи.

3.Провести загальне засідання методичних об'єднань з питання наступності в змісті, методах викладання, контролю й оцінювання навчальних досягнень учнів початкової та середньої ланки.

4.Ознайомити учнів 4-х класів із навчальним процесом в основній школі (екскурсії в кабінети, відвідування відкритих уроків і позакласних заходів у 5-х класах, виступи

п'ятикласників перед учнями 4-х класів).

5.Провести батьківські збори «Рівень готовності учнів до переходу в середню ланку».